

WYDZIAŁ CHEMII

prof. dr hab. Łukasz JOHN
Kierownik Zespołu Chemii Biomateriałów
Zakład Technologii Chemicznej
ul. F. Joliot-Curie 14
50-383 Wrocław
e-mail: lukasz.john@uwr.edu.pl

Wrocław, 11.10.2024 r.

RECENZJA

**rozprawy doktorskiej Pani mgr Aleksandry Ciesielskiej
pt. „Synteza, właściwości fizykochemiczne pochodnych sulfonamidowych: ocena
oddziaływania z trójwartościowymi jonami metali oraz DNA, właściwości przeciwutleniające i
cytotoksyczność”**

Rozprawa doktorska mgr Aleksandry Ciesielskiej, przygotowana pod opieką Pana prof. dr. hab. Mariusza Makowskiego oraz promotorki pomocniczej Pani dr Sandry Brzeskiej, w Katedrze Chemii Bionieorganicznej Wydziału Chemii Uniwersytetu Gdańskiego, znakomicie odzwierciedla interdyscyplinarny charakter badań zgodnych z głównymi kierunkami naukowymi tej jednostki. Prof. Mariusz Makowski jest uznanym autorytetem w dziedzinie chemii bionieorganicznej, strukturalnej, analitycznej i teoretycznej, co czyni Jego opiekę nad pracą doktorską Kandydatki szczególnie wartościową.

Rozprawa doktorska mgr Aleksandry Ciesielskiej wpisuje się w aktualne, kluczowe wyzwania medycyny, jakimi są zjawisko lekooporności i walka z chorobami nowotworowymi. Współczesne badania nad nowymi farmaceutykami, mające na celu rozszerzenie spektrum ich działania, są niezwykle istotne w kontekście poszukiwania skuteczniejszych terapii. Praca mgr Ciesielskiej koncentruje się na modyfikacji sulfonamidów, powszechnie stosowanych związków o działaniu przeciwbakteryjnym, w celu zwiększenia ich aktywności biologicznej oraz możliwości interakcji z istotnymi jonami metali, takimi jak Ru(III) i Rh(III). Przeprowadzone badania, dotyczące właściwości elektrochemicznych, kwasowo-zasadowych i cytotoksycznych, stanowią cenny wkład w rozwój tej grupy związków. Dodatkowo, analiza oddziaływań z helisą DNA oraz ocena właściwości przeciwutleniających umożliwiają wszechstronną ocenę potencjalnych właściwości terapeutycznych badanych pochodnych sulfonamidowych. Praca ta stanowi interesujący wstęp do dalszych badań i projektowania innowacyjnych struktur o wysokiej aktywności biologicznej, co ma szansę przyczynić się do postępu w terapii nowotworów i przeciwdziałania lekooporności. **W mojej opinii tak zaplanowane badania wypełniają lukę w obecnej wiedzy z tego obszaru. Tym samym, podjęcie tego tematu jest słuszne, a sama praca ma potencjał, aby wnieść merytoryczny wkład w rozwój ulepszonych substancji terapeutycznych.**

Rozprawa doktorska mgr Aleksandry Ciesielskiej jest pracą wnoszącą istotny wkład w dyscyplinę nauki chemicznej. Praca została przygotowana w formie zbioru artykułów

WYDZIAŁ CHEMII

prof. dr hab. Łukasz JOHN
Kierownik Zespołu Chemii Biomateriałów
Zakład Technologii Chemicznej
ul. F. Joliot-Curie 14
50-383 Wrocław
e-mail: lukasz.john@uwr.edu.pl

naukowych, poprzedzonych wprowadzeniem na bazie aktualnych publikacji naukowych oraz opisem metod badawczych, co łącznie stanowi spójną i kompleksową dysertację.

Jednym z kluczowych elementów nowości naukowej w rozprawie jest synteza nowych alkiloaminowych pochodnych sulfonamidowych oraz szczegółowa analiza ich interakcji z trójwartościowymi jonami metali (Ru i Rh) oraz z DNA. Badania te stanowią cenny wkład w rozwój wiedzy na temat potencjalnych zastosowań sulfonamidów jako wielofunkcyjnych leków, zwłaszcza w kontekście przeciwdziałania lekooporności oraz nowotworom. Zastosowanie techniki switchSENSE do badania interakcji tych związków z DNA jest interesującym podejściem, umożliwiającym śledzenie procesów asocjacji i dysocjacji w czasie rzeczywistym, co stanowi istotne uzupełnienie tradycyjnych metod spektroskopowych i elektrochemicznych. Na szczególną uwagę zasługuje kompleksowe podejście do badania właściwości fizykochemicznych i biologicznych badanych pochodnych sulfonamidowych. Autorka przeprowadziła syntezę oraz charakterystykę strukturalną związków przy użyciu technik takich jak spektroskopia NMR, spektrometria mas, analiza elementarna i spektroskopia FTIR. Następnie zbadła właściwości kwasowo-zasadowe, profil elektrochemiczny oraz potencjał koordynacyjny z jonami Ru(III) i Rh(III). Kolejnym istotnym elementem pracy była analiza właściwości przeciwutleniających oraz cytotoksyczności, które mogą mieć znaczenie w kontekście przyszłego zastosowania tych związków jako leków przeciwnowotworowych i przeciwdrobnoustrojowych. Kandydatka wyniki badań własnych opublikowała w dobrych i bardzo dobrych czasopismach specjalistycznych z listy *Journal Citation Reports*, tj. w czterech pracach oryginalnych ogłoszonych na łamach *Polyhedron* (**2022**, 221, 115868; wydawnictwo Elsevier), *The Journal of Physical Chemistry B* (2 artykuły; **2022**, 126, 7238–7251 oraz **2023**, 127, 6620–6627; American Chemical Society) i *Spectrochimica Acta Part A: Molecular and Biomolecular Spectroscopy* (**2024**, 316, 124313; Elsevier) oraz w jednej pracy przeglądowej opublikowanej w czasopiśmie *Molecules* (**2021**, 26, 3478; MDPI). Analiza oświadczeń współautorów poszczególnych prac potwierdza wiodącą rolę Doktorantki w prowadzonych badaniach.

Po dokładnym zapoznaniu się z dysertacją nasunęły mi się pewne ogólne pytania, do których chciałbym, aby Doktorantka odniosła się podczas publicznej obrony swojej pracy doktorskiej:

1. Jakie są potencjalne ograniczenia techniki switchSENSE w kontekście badania interakcji z DNA, a jakie są jej zalety w porównaniu do tradycyjnych metod spektroskopowych?

WYDZIAŁ CHEMII

prof. dr hab. Łukasz JOHN
Kierownik Zespołu Chemii Biomateriałów
Zakład Technologii Chemicznej
ul. F. Joliot-Curie 14
50-383 Wrocław
e-mail: lukasz.john@uwr.edu.pl

2. Czy możliwe jest dalsze modyfikowanie badanych pochodnych sulfonamidowych w celu zwiększenia ich aktywności biologicznej? Jeśli tak, to jakie zmiany strukturalne mogłyby być rozważone?
3. W jaki sposób uzyskane wyniki dotyczące właściwości przeciwutleniających mogłyby zostać przełożone na potencjalne zastosowanie kliniczne badanych związków?

Jako recenzent mam również kilka uwag krytycznych i pytań szczegółowych, które nasunęły się podczas czytania niniejszej rozprawy:

1. W mojej opinii tytuł rozprawy jest zbyt długi i osobiście skróciłbym go w następujący sposób: „Synteza i właściwości nowych sulfonamidów: oddziaływanie z kationami Ru^{3+} i Rh^{3+} , DNA oraz aktywność biologiczna”. Jestem ciekaw opinii Kandydatki;
2. Doktorantka stosuje w tekście niepoprawne określenia dotyczące związków koordynacyjnych, tj. „związki kompleksowe” lub „kompleksy”, które nie są zalecane przez Unię Chemii Czystej i Stosowanej;
3. Na stronie 31 znajduje się następujący fragment: „W komórkach jony metalu występują głównie w postaci związków koordynacyjnych, na przykład atomem centralnym chlorofilu A jest jon Mg^{2+} , witaminy B12 – Co^+ , a hemu – Fe^{2+} ”. Proszę o komentarz na jakim stopniu utlenienia jest kation kobaltu w witaminie B12. Czy jest możliwe, że stopień utlenienia ulega zmianie pod wpływem określonych czynników?
4. Proszę o komentarz dotyczący wydajności syntezy pochodnych NethylS, NpropylS i NbutylS. Czy są to wydajności zadowalające i konkurencyjne? Z czego wynika stosunkowo niska wydajność tych pochodnych?
5. Proszę o uzasadnienie wyboru ludzkich linii komórkowych HB2 i SKBr3 do badań aktywności biologicznej otrzymanych związków. Podobnie proszę o uzasadnienie wyboru szczepów bakterii oraz drożdży.
6. Czytając część dotyczącą wyników badań własnych, analizowanie treści utrudniał brak rysunków możliwych struktur, wykresów i równań reakcji, które można było znaleźć dopiero w załączonych do dysertacji publikacjach.
7. Czy prowadząc badania opisane w artykule P2 obserwowano powstawanie związków koordynacyjnych typu ML_3 ?
8. Czy podjęto próby krystalizacji otrzymanych związków koordynacyjnych? Jeśli tak, to jakie metody stosowała Doktorantka?

WYDZIAŁ CHEMII

prof. dr hab. Łukasz JOHN
Kierownik Zespołu Chemii Biomateriałów
Zakład Technologii Chemicznej
ul. F. Joliot-Curie 14
50-383 Wrocław
e-mail: lukasz.john@uwr.edu.pl

Na pozostały dorobek naukowy mgr Aleksandry Ciesielskiej składają się 4 artykuły opublikowane w czasopismach specjalistycznych, takich jak: *Water* (2 prace; MDPI), *Applied Sciences* (MDPI) oraz *Open Chemistry* (De Gruyter). Ponadto Kandydatka prezentowała wyniki swoich badań na 20 międzynarodowych konferencjach w formie komunikatów ustnych oraz plakatów. Jest również współautorką 2 zgłoszeń patentowych. Oprócz tego odbyła dwa krótkie staże naukowe, mianowicie na Wydziale Chemii Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki oraz na Wydziale Chemii Uniwersytetu Florenckiego. Mgr Ciesielska była również wykonawczynią w dwóch projektach OPUS Narodowego Centrum Nauki (zakładam, że ich kierownikiem był/jest prof. Makowski) oraz kierowała również małymi grantami wyłonionymi w ramach konkursów dla doktorantów.

Reasumując, po uważnej analizie przesłanej dokumentacji jestem przekonany, że Pani mgr Aleksandra Ciesielska jest już ukształtowaną młodą Naukowniczą, podejmującą ciekawe kierunki badań i posiadającą wszelkie predyspozycje pozwalające na analizę wyników i wyciąganie trafnych wniosków naukowych. Stwierdzam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska Pani mgr Aleksandry Ciesielskiej spełnia wymogi i warunki określone w Ustawie z 20 lipca 2018 r. "Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce" (Dz.U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.) stawiane pracom składanym przez osoby ubiegające się o stopień naukowy doktora i **wnioskuję do Rady Dyscypliny Nauki Chemiczne Uniwersytetu Gdańskiego o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów postępowania.**